

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/246813,Uroczystosc-upamietniajaca-ofiary-pierwszej-niemieckiej-zbiorowej-egzekucji-w-Kr.html>
01.09.2026, 07:54

Uroczystość upamiętniająca ofiary pierwszej niemieckiej zbiorowej egzekucji w Krakowie – 10 września 2026

Oddział IPN w Krakowie zaprasza na uroczystość upamiętniającą ofiary pierwszej niemieckiej zbiorowej egzekucji na terenie Krakowa. 10 września 2026 r. o godz. 12.00 uczymy pamięć 13 mieszkańców Krakowa, zamordowanych przez Niemców 87 lat temu.

10.09.2026

NAWROT PRZED

NAWROT PO

GWÓDZ PRZED

GWÓDZ PO

Wydarzenie rozpocznie się przy pomniku wzniesionym w miejscu niemieckiej zbrodni (w pobliżu skrzyżowania ulic Jerozolimskiej i Abrahama). Po przemówieniach i modlitwie w intencji ofiar niemieckiego terroru nastąpi złożenie wieńców i zniczy przy pomniku. Dalszy ciąg o godzinie 13.00 na cmentarzu Podgórskim, gdzie nastąpi poświęcenie dwóch nowych nagrobków (na terenie kwatery XIV) w miejscach pochówku Wojciecha Gwoździa i Franciszka Nawrota, ofiar niemieckiej zbrodni z 10 września 1939 roku.

Instytut Pamięci Narodowej sfinansował wykonanie nowych nagrobków.

Niemiecka zbrodnia z 10 września 1939

10 września 1939 r., cztery dni po wkroczeniu Wehrmachtu do Krakowa, przy murze ówczesnego nowego cmentarza żydowskiego przy ulicy Jerozolimskiej w Podgórzu, Niemcy przeprowadzili pierwszą zbiorową egzekucję na terenie zajętego miasta. Rozstrzelali 13 krakowian – mieszkańców domów na obszarze pomiędzy ulicami Wielicką, Robotniczą i Zamkniętą oraz osoby zatrzymane na tymże terenie, zablokowanym uprzednio przez Niemców (najpierw Niemcy zatrzymali wszystkich mężczyzn przebywających na zamkniętym terenie, następnie kolejnych mężczyzn zatrzymano w budynkach mieszkalnych).

Ciała ofiar egzekucji pochowano w płytkim grobie w miejscu zbrodni. Mogiła została przypadkowo odkryta w połowie lipca 1940 r. przez mieszkańca spacerującego w tym miejscu z psem. Okupacyjne władze niemieckie zezwoliły na ekshumację zwłok i ich zbadanie przez Zakład Medycyny Sądowej. Następnie szczątki ofiar egzekucji spoczęły w grobach indywidualnych i rodzinnych na terenie cmentarza parafialnego podgórskiej parafii św. Józefa (obecnie Cmentarz

Podgórski).

Spółród zamordowanych udało się zidentyfikować następujące osoby: Józef Bereźnicki, Andrzej Bilski, Karol Górski, Wojciech Gwóźdź, Stanisław Masny, Franciszek Nawrot, Józef Owsiany, Andrzej Pietryka, Wawrzyniec Pietryka, Czesław Równanyk, Jan Ziemiński. Nazwiska 2 osób zamordowanych 10 września 1939 r. pozostają nieznane.

Sprawcami egzekucji byli prawdopodobnie członkowie Einsatzgruppen.

W 1984 r. w miejscu niemieckiej zbrodni wzniesiono pomnik poświęcony ofiarom egzekucji.

W latach 70. Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Krakowie prowadziła śledztwo w sprawie egzekucji z 10 września 1939 r. Nie udało się jednak ustalić, co było przyczyną rozstrzelania 13 mieszkańców Krakowa. Według części świadków zeznających w czasie śledztwa, mężczyźni zostali aresztowani przez Niemców „w zamian” za poszukiwane osoby, znajdujące się na „czarnej liście”. Inni świadkowie zeznawali, że aresztowania i egzekucja były odwetem za ostrzelanie niemieckiej ciężarówki wojskowej.

Wojciech Gwóźdź i Franciszek Nawrot

Wojciech Gwóźdź urodził się 30 września 1913 r. w Krakowie (na terenie parafii św. Józefa w Podgórzu) jako syn Kazimierza i Józefy z domu Niezgoda. Zamieszkiwał przy ulicy Wielickiej 29 (na obszarze zamkniętym przez Niemców bezpośrednio przez egzekucją), pracował jako ślusarz.

Franciszek Nawrot urodził się 4 października 1877 r. w Dziekanowicach koło Krakowa (na terenie parafii w Raciborowicach) jako syn Jakuba i Marii z domu Sadło. W 1929 r. w krakowskiej parafii św. Mikołaja poślubił Katarzynę Bryniarską. Zamieszkiwał przy podgórskim Placu Przystanek, pod numerem 3 (w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru zamkniętego przez Niemców bezpośrednio przed egzekucją). Ze sporządzonej karty zgonu wynika, że mógł być emerytowanym tramwajarzem.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Kraków

Kraków

Uroczystości